

adamianis social ur-ekonomiuri, kul turul i ufl ebebi da siRaribe saqarTvel oSi
siRaribis Semicirebis strategia

dResdReisobiT 2 ml rd-ze meti adamiani cxovrobs siRaribis zRvris qvemoT
msofl ioSi. miuxedavad, ekonomiuri aRmavl obisa mTel rig ganviTarebad qveynebSi
dRiTidRe matul obs Raribebis ricxvi. mavdroul ad izrdeba disproporcيا mdidebsa
da Raribebis Soris.

dRes siRaribis daZl eva gaerosa da mTel i rigi saerTaSoriso organizaciebis mier
identificirebul ia rogorc yvel aze mniSvnel ovani gl obal uri probl ema. siRaribe
aris adamianis ufl ebebis da Tavisufl ebis erT-erTi yvel aze mal imitirebel i
faqtori, vinaidan Raribebi mokl ebul ni arian arCevanis Tavisufl ebas, maT xSirad ara
aqvT sacxovrisi da adeqvaturi kveba, ver Rebul oben ganaTl ebas da janmrTel obis
dacvis momsaxurebas, yovel ive imas , rasac SeZl ebuli adamiani aRiqvams rogorc
bunebriv movl enas.

msofl ios ganviTarebis 2000/2001 wl is angariSis mixedviT, qveynebma unda
ganaxorciel on Semdegi qmedebebi raTa dasZl ion siRaribe:

- daaCqaron ekonomikuri zrda;
- daaCqaron swori ekonomikuri ganviTareba rac xel s uwyobs SesaZl ebl obebis
zrdas RaribebisaTvis;
- unda daafinanson bavSvebis j anmrTel oba, kveba da ganaTl eba
- Seamciron Semosavl ebis uTansworoba
- Seamciron Raribebis mowyvl adoba ekonomikuri katakl izmebis, maT Soris
vaWrobis Sokebis CaTvl iT;
- unda uzrunvel yon mTavrobebis pasuxismgebl oba da transparentoba
- aicil on Tavidan samoqal aqo omis saSiSroeba

siRaribe saqarTvel osaTvisac yvel aze mniSvnel ovan da mwvave probl emad iqca
ukanasknl i aTi wl is ganmavl obaSi, rac dakavSirebul ia erTis mxriv saqarTvel oSi
arsebul rTul politikur situaciasTan, xol o meores mxriv gatarebul araswor
ekonomiur-social ur politikisTan. imisaTvis, rom daiZl ios siRaribe aucil ebel ia
saqarTvel oSi arsebul i situaciis zemoT aRniSnul i qmedebebis konteqstSi gaazreba.
dRes saqarTvel oSi, oficial uri monacemebiT mosaxl eobis 70% cxovrobs siRaribis
zRvars qvemoT; j inis indeqsi, romel ic erT-erTi yvel aze aRiarebul i koeficientia
sazogadoebaSi Semosavl ebis Tu resursebis ganawil ebis uTanasworobis gasazomad,
37-s gautol da^{[1][1]}; mosaxl eobis 10% nakl ebi aris saqarTvl oSi mdidari.

---

^{[1][1]} j inis indeqsi mniSvnel ovani koeficientia mdgradi ganviTarebis
Tval sazrisiT tansaworobisa da Tanabarufli ebianobis gasazomad. rasakvirvel ia
saSual o ekonomikuri ketil dReoba Seizl eba gavzomoT Sida erovnul i

saqarTvel oSi adgil i aqvs ekonomiuri zrdas, ris Sedegadac ar xdeba axal i samuSao adgil ebis Seqmna, reformebi ar aris mimarTul i Raribi mosaxl eobisaTvis axal i ekonomikuri SesaZl ebl obebis gaCenisaTvis, Semosavl ebis uTansaworobis zrdis tendencia naTel ia, wl idan wl amde sul ufro da ufro nakl ebi sabiujeto Tanxebi gamoiyofa ganaTI ebaze, ar arsebobs meqanizmebi romel ic damcav meqanizms Seuqmnis saqarTvel os mosaxl eobas rogorc Sinagani aseve garegani Sokebisagan, ris Sedegadac yovel i ekonomikuri katakl izmi ruseTSi, TurqeTSi Tu qveyanaSi arsebul i energokrizis uaryofiTad aisaxeba saqarTvel os mosaxl eobaze?

siRaribis done saqarTvel oSi

siRaribe ar aris erTgvarovani cneba. arsebobs siRaribis mraval i ganmrteba. erT-erTi ganmartebiT siRaribe isazRvreba ara mxol od imiT Tu ramdenad SeuZl ia adamians daikmayofil os Tavisi ZiriTadi sasicoxlo moTxovnil ebebi, aramed Tu rogoria am adamiანების imedebi da moTxovnebi.

msofli io bankis ganmartebiT ukiduresi siRaribis indeqisia 1 aSS dol ari dReSi afrikis qveynebisatvis, xol o central uri da aRmosavl eT evropis qveynebisatvis 4 aSS dol arze nakl ebi dReSi;

saqarTvel os mTavrobis monacemiT 2000 wel s saSual o xel fasi saqarTvel oSi Seadgenda 72 l ars; gaeros adamiანის humanuri ganvitarebis 1998 wl is angariSiS mixedvit ukiduresi siRaribis zRvari saqarTvel oSi 2,5 aSS dol aria dReSi. aqedan gamomdinare xal xi romel ic muSaobs 70 da 40 l arisaTvis, absol uturi siRaribis zRvars qvemoT imyofebian afrikul i standartebiTac ki.

yovel ive zemoTqmulis gaTval iswinebit kidev ufro mniShel ovani xdeba siRaribis indikatorebis, cnebis da mizezebis gansazRvreba konkretul ad saqarTvel osTvis, raTa zustad ganisazRvros Tu ra aris probl emis gadaWris gzebi.

miRebul i siRaribis indikatorebi

arsebobs siRaribis gazomvis orgvari indikatorebi:

- Semosavl iTi indikatorebi – razec keTdeba ZiriTadi aqcenti saqarTvel os mTavrobisa da msofli io bankis mier
- araSemosavl iTi indikatorebi – romel ic gansazRvravs mTel rig sxva parametrebs, rogoricaa xel misawvdoma ganaTI ebaze, janmrTel obaze, sufta wyal ze, el eqtroenergetikaze da sxv.

---

produqtis mocul obiT erT sul ze. magram saSual o statistikurma monacemebma SeiZl eba dagvakarginos qveyanaSi arsebul i mraval feroVneba Semosavl ebisa da resursebis ganawil ebis suraTi. qveyanas SeiZl eba hqondes maRal i mSp erT sul mosaxl eze, magram qveyns mosaxl eobis udidesi nawil i iyos Raribi.

Sedarebisatvis, saqarTvel oSi dRes arsebul i jinis indeqsi 37-38 utol deba samxreT amerikis qveynebisatvis. msgavsi indeqsi aRmosavl eT da central uri evropis qveynebsi dafiqsirebul i iyo 1993-1994 wl ebSi da Semdeg daiwyo kl eba. saqarTvl oSi adgil i aqvs am koeficientis zrdas.

gaeros humanuri ganvitarebis programis adamanuri siRaribis indeqsi ufro Sors midis vidre ubral o ful adi siRaribe. is zomavs adamanis cxovrebis deprivacias sami ZiriTadi mimarTul ebiT:

- (1) sicocxl is xangrZl ivoba;
- (2) ganaTl ebul oba da
- (3) civilizebuli cxovrebis standarti sayovel Tao ekonomikuri da social ur moTxovnil ebebis gaTval iswinebiT.

siRaribis daZl evis strategia

PRSP strategia

1999 wels saerTasoris saval uto fondma (ssf) ganaxada axali iniciativis Sesaxeb - siRaribis daZl evis strategiis SemuSavebaze, Raribi qveynis mTavrobekisa da samoqal aqo sazogadoebis erToblivi konsultaciebis gziT. dokumenti unda warmoadgendes mTavrobis gegmas qveyanaSi siRaribis SemcirebisaTvis, xolo msofliobankisa da ssf-is direktorTa sabWoze damtkicebis Semdeg is iqneba ZiriTadi CarCo Semdgomi donoruli daxmarebisaTvis.

imavdroulad, ssf-i saxels ucvlis gafarToebuli struqturuli gardaqmnis programas^{2[2][2]}, ssf -s ZiriTad samuSao dokuments struqturuli gardaqmnis programebisaTvis, siRaribis daZl evisa da ekonomikuri zrdis programad da misi momzadeba xorcieldeba imave principebze dayrdnobiT rac siRaribis daZl evis strategiis.

2000 wl is martidan saqarTvelos mTavroba amzadebs saqarTvelos siRaribis daZl evisa da ekonomikuri zrdis programas, rac unda gaxdes bazisi msofliobanki/saerTasoris saval uto fondis, agreTve sxva donorebis Semdgomi daxmarebisa.

siRaribis daZl evis strategia Semdeg ZiriTad principebs emyareba:

- dokumenti unda iyos qveynis mTavrobis mier da qveynis mfl obel oba;
- SemuSavdes aqtiuri samoqal aqo sazogadoebis Tanamonawil eobiT;
- dokumenti unda gaxdes ZiriTadi bazisi yvela Semdgomi donoruli daxmarebisa siRaribis aRmofxvrisaTvis;

Tumca msofliobankisa da saval uto fondis mier aRirebulia programaze mTavrobis mfl obel oba, sinamdvlisi programa unda jdebodes am institutebis CarCosa da rekomendaciebSi, rac ukve Tavistavad mTel rig aspeqtebSi zRudavs samTavrobo initiativebs siRaribesTan brZolaSi. xolo im SemTxvevaSi Tu programa ar moeqceva saerTasoris safinanso institutebis qargaSi, programa ar iqneba damtkicebuli aRmasrulbel direktorTa sabWos mier anu Tavistavad pirveli postulati sakmaod qveynis mfl obel obis Sesaxeb sakmaod saeWvoa. aseve saeWvoa

---

^{2[2][2]}gafarToebuli struqturuli gardaqmnis programa xorcieldeba e.w. davalianebuli qveynebisaTvis romel Tac aqvT val is momsaxureobis saSual eba.

meore postulati romli mixedvitac dokumenti unda SemuSavdes samoqal aqo sazogadoebis aqtiuri Tanamonawil eobiT, radganac ar arsebobs mkveTri indikatorebi Tu ra doneze aris damakmayofil ebeli es Tanamonawil eoba. magaliTisaTvis, aRmasrul ebel direktorTa sabWom saqarTvel os siRaribis daZl evis Sual eduri Sual eduri dokumentis damtkicebisas mxol od formal urad aRiniSna, rom aucil ebeli iqneba ZiriTad dokumentze muSaobisas sazogadoebasTan konsul taciebis gafarToveba. samwuxarod kriterumi, romli iTac ganisazRvreba qveyanaSi monawil eobis procesis da demokratiis standartebis minimumi ar arsebobs.

miuxedavad programis avtorTa mtkecebis, rom dokumenti momzadda farTo sazogadoebis aqtiuri monawil eobiT, TviT saqarTvel os zogierTi sakanonmdebl o da saxel isufl ebo struqturebisatvisac ki ar aris cnobili programis mniSvneloba. amis kidev erTi dasturia saqarTvel os prezidentis mier gazafxul ze damtkicebuli "social ur-ekonomikuri zrdisa da ekonomikis gajansaRebis programa", romel Sic "saqarTvel os siRaribis daZl evisa da ekonomikuri zrdis programa" saerTod ar aris naxsenebi. amavdroulad, saqarTvel oSi siRaribis daZl evisa da ekonomikuri zrdis erovnul programaSi saerTod ar aris naxsenebi, rom ar vil aparakoT prognozirebasa da Sefasebaze,

kavkasiis regionSi dagegmili mega proeqtebi (baqo-jehani, traseka), romel Tac aucil ebl ad eqnebat mkveTri zegavl ena saqarTvel os mosaxl eobaze da qveyanaze mTl inad.

siRaribis gansazRvreba saqarTvel oSi

saqarTvel oSi jer kidev mimdinareobs debatebi siRaribis cnebis ganmartebasa da misi indikatorebis Sesaxeb. arsebobs sxvadasxva mosazrebebi, rom siRaribes saqarTvel oSi ufro gansxvavebuli xasiaTi aqvs vidre sxva dabal Semosavl ian qveynebsi. xSirad eqspertebi cdil oben daamtikon, rom qveyanaSi Crdil ovani ekonomikis didi wilis gamo, dReisaTvis ar aris Seqmnili katastrofuli mdgomareoba mosaxl eobis siRaribis Tval sazrisiT.

Tumca, arsebobs erTi ubral o WeSmariteba, rom dResdReisobiT saqarTvel os mosaxl eobis udidesi nawilis (70%) cxovrebis standartebi ufro dabal ia vidre gardamaval i periodis dawyebisas (ix. cxrili #1).

miuxedavad imisa, rom saqarTvel os mTavroba da saerTaSoriso safinanso institutebi periodul ad acxadeben imis Sesaxeb rom adgili aqvs ekonomiur zrdas, realoba namdvil ad mniSvnelovnad gansxvavdeba oficialuri angariSebisagan. realobaSi 1999 wels mSp 1989 wl is mSp-s mxol od 32 %.

wl ebi	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
mSp- zrda wina wel Tan Sedarebi T	-	-15	-20	-45	-35	-11	2.4	11.2	11.3	3	3.3
mSps- zrda 1989 wleTan Sedarebi T % (1989)	100	85	68	35	26	23	23.5	26.1	29	29.9	32

daikmayofil os Tavisi ZiriTadi energo moTxovnebi sxva bazisuri moTxovnebis deprivaciis gareSe) rodesac oficial uri monacemebiT, izul ebul ia gadaixados Tviuri Semosavl is 20%-ze meti energo moTxovnebis dasakmayofil ebl ad. amvdroul ad, komunal uri seqtoris danaxarj ebi el eqtroenergiaze Seadgens mTl iani energetikul i danaxarj ebis 40 % -s.

saerTaSoriso safinanso institutebi da socio-ekonomikuri da kul turul i ufl ebebi

saqarTvel oSi dResdReisobiT nakl ebi yuradReba eqceba saerTaSoriso safinanso institutebis negatiur zegavl enas adamianis social ur-ekonomikuri da kul turul i ufl ebebze. arsebobs Semdegi ZiriTadi momentebi am mimarTebiT:

- saxel mwifoSi gadawyvetil ebis miRebis da saxel mwifos suverenitetis probl ema
- saerTaSoriso safinanso institutebis mier ganxorciel ebul i programebis, proeqtebis zegavl ena adamianis ufl ebebze, garemosdacviti, social uri da ekonomikuri mimarTebebiT;
- transnacional uri kompaniebisaTvis SedarebiTi upiratesobis miniWeba adgil obriv warmoebaze da Tavisufal i vaWrobis xel Sewyoba;
- adgil obrivi tradiciebisa da kul turis ugul vebel yofa

demokratiul i sazogadoebebis Sesaxeb dapirebebi daiCrdil a msofil io bankisa da ssf-is mier SemoRebul i makroekonomikuri wesebiT, radganac am institutebs ufro meti gavl ena aqvT ganvitarebadi qveynebis biuj etebze da qmedebebze, vidre kenWisyrIT arCeul mTavrobebs.

banki izl eva kreditebs "ekonomiuri racional obis" safuzvel ze, im SemTxvevaSi ki Tu am qveynebis mmarTvel oba ar aris demokratiul i. magal iTad, 1970 wl idan bankma aqtiurad daiwyo Ciles, urugvais, argentinis, filipinebisa da rumineTis diqtatorul i rejimebis daxmareba. aRsaniSnavia isic, rom magal iTad indonezias msofil io bankma ar misca krediti 1965 wl amde, ris Sedegadac naxevari milioni adamiani daiRupa. xolo mas Semdeg rac general i suxarto movida indoneziis saTaveSi, bankma mxol od 70-iani wl ebis dasawyisSi 600-700 mln aSS dol ari misca suxartos mTavrobas. 1979 wel s msofil io bankis kreditebis erTi mesamedi gacemul i iqna msofil ios 15 diqtatorul rejimze.

dResdReisobiTac erT-erTi mTavari probl ema aris is Tu ramdenad demokratiul ia mTavrobebi romel sac banki ful s aZl evs. social urad da garemosTvis damRupvel proeqtTa udidesi nawil i swored aseTi rejimebis mier xorciel deba da aseT SemTxvevebSi banki diqtatorul rejimebTan erTad, inawil ebs pasuxismgebl obas aseTi winaaRmdegobrivi proeqtebis dafinansebis gamo.

amave dros, banki ara mxol od izl eva ful s, igi aqtiurad monawileobs proeqtis momzadebaSi, ganxorciel ebasa da monitoringSi. bankisaTvis erTi didi giganturi proeqtis ganxorciel eba, romelic did TanxebTan aris dakavSirebul i, ufro martivia, vidre aTeul obiT mcire proeqtis detal ebTan Widil i, rac ufro met drosa da Tanxebs moiTxovs.

gasakviria isic, Tu rogor aqvs banks warmodgenil i ekonomiuri daxmarebis damoukidebl oba, rodesac banki ekonomiurad exmareba aRmasrul ebel i mTavrobis

nawil s, es pol itikaSi pirdapiri Carevaa. gansakuTrebul mniSvnel obas es SemTxvevebi iZens, im qveynebSi sadac ar aris demokratiis didi gamocdil eba. bankis saqmianobis Sedegad SeiZl eba xel ovnurad gaizardos romel ime saagentos an saministros roli, roml ebic bankis moTxovnebs zedmiwevniT asrul eben, im organoebTan SedarebiT roml ebisac qveynis sxva interesebi ufro mniSvnel ovnad miaCniAT. ase rom bankma Camooyal iba pol itikuri intervenciis e.w. ara-intervenciis meqanizmi.

im SemTxvevebSic ki, rodesac msesxebel qveyanaSi mTavroba demokra-tiul adaa arCeul i, msofli io bankis safinanso gadawyvetil ebebi mniSvnel o-vnad ugul vebel yofs demokratiul process, radgan ac is ZiriTadad mWidrodaa dakavSirebul i aRmasrul ebel mTavrobasTan. xolo aRmasrul ebel mTavrobaSi gadawyvetil ebis mimRebni sisxorceul ad arian dainteresebul ni proeqtis ganxorciel ebaSi, radganac swored maT angarisZe j deba msofli io bankis ful i.

saqarTvel oSi arsebobs sakmaod negatiuri gamocdil eba msofli io bankisa da ssf-is moRvaweobis zemoTaRniSnul i kriteriumebis mimarTebiT.

sakmaod uxeSi Careva saqarTvel os sakanonmdebl o procesSi moxda 1997-1998 wl ebSi, rodesac ssf-is rekomendaciiT saqarTvel os prezidentma veto daado da xel i ar moawera saqarTvel os parl amentis mier miRebul kanons saqarTvel odan xetyis eqsportis xuTwl ian morotoriumze.

msofli io banki, ssf, iseve rogorc sxva saerTaSoriso safinanso institutebi da eqsport-kredit saagentoebi ZiriTadad cdil oben saqarTvel oSi, iseve rogorc sxva ganviTarebad qveynebSi resursis eqsportze dafuZnebul i ekonomikuri model is Camoyal ibebas. Tumca arcert qveyana romel ic am rekomendaciebis mixedviT viTardeboda, ekonomikuri aRmavl oba siRaribis Sencirebis kuTxiT namdvil ad ar ganucdia. ufro metic oqsfam amerikis ukanasknel i kvl evis mixedviT navTobisa da sxva mineral ebis mopovebaze dafuZnebul i ekonomikebi uaryofiTad korel ireben siRaribis Sencirebis gl obal uri startegiis prioriteteTan.

amis Tval saCino magal iTia Tundac baqo-sufsis navTobsadeni, roml is drosac sakmaod uxeSad iqna darRveul i adgil obrivi mosaxl eobis ufl ebebi, gansakuTrebiT miwasTan da miwis kompensaciasTan dakavSirebiT. amJamad msofli io bankis rekomendaciiTaa da xel sewyobiT miRebul ia ukve eminanat domain-is kanoni rac Cveni azriT sakmaod did probl emebis Seqmnis momaval i proeqtebis Tu programebis, maT Soris baqo-jeihanis ganxorciel ebis procesSi.

ZiriTadi mogeba aseTi proeqtebidan rCebaT didi Svideul is qveynebSi arsebul transnacional ur kompaniebs, xolo msofli io bankisa da sxva saerTaSoriso safinanso institutebis Careva mxol od pol itikuri riskis dazRvevas axdens. rasac ramdenime uaryofiTi momenti axl avs:

udidesi nawili im ful isa, romel sac msofli io banki kreditebis saxiT gascems ukan ubrundeba ganviTarebul qveynebs. am mxriv, saerTaSoriso tenderebi upiratesobas aniWeben transnacional ur kompaniebs, romel Ta mogeba ukan ubrundeba ganviTarebul qveynebs. real urad transferi xdeba ganviTarebul i qveynebis saxel mwifo da kerZo seqtors Soris. ganviTarebadma qveynebma krediti unda aiRon mxol od im SemTxvevaSi, rodesac dafinansebul i proeqti iZl eva pirdapir an arapirdapir mogebas myar val utaSi proeqtis xarjebis dasafaravad. Tumca anal izma aCvena, rom SemTxvevaTa 78%-Si proeqtTa finansuri pirobebi ar srul deba. msofli io bankis SesaZl ebl obebi iaZul os msesxebel ebs kreditis pirobebis Sestrul eba sxvadasxva qveynebSi sxvadasxvagvaria da ufro miTs gavs vidre real obas. xolo Zal ian bevri

mTavrobis biurokratiam kargad iswavl a Tu rogor unda warmaoCinos probebis viTom Sesrul eba.

kerZo bankebi msofli io bankis msgavs proeqtebs rom afinansebden, myisve gakotrdebodnen. xolo msofli io bankis mier kreditebis 97%-is dabruneba ganpirobepul ia sxvadasxva tipis sagarantio xel Sekrul ebebiT, roml ebzec pasuxismgebel i sabol ood qveynis mTavrobaa. amasTan erTad Tu mTavroba eqvsi TviT daigvianebs kreditis momsaxurebas banki aCerebs arsebul i kreditis gadaxdas an axali winadadebebis ganxil vas. xolo es qmnis rTul situacias qveynisaTvis saerTaSoriso bazarze nebismeri axali ucxouri kreditis asaRebad. amitom yvel a mTavroba cdil obs gadaixados val is momsaxureobis gadasaxadi.

komunal uri seqtoris obieqtebis privatizacia da adamanis social ur ekonomikuri ufl ebebi

erT-erTi standartuli recepti, romel sac msofli io banki mudmivad uwers ganviTarebad qveynebs es aris komunal uri seqtoris obieqtebis privatizacia da am seqtorebidan Tanxebis amoReba.

msofli io gamocdil eba mkveTrad aCveens rom komunal uri seqtoris obieqtebis privatizacia xSirad iwvevs socil aur, ekonomikur da garemosdacviT katakl izmebs da xSirad xdeba masobrivi ukmayofil ebis safuZveli (bol ivia 1999, ekvadori 2000). amavdroul ad, ssf-sa da msofli io bankis mier ganxorcel ebul i privatizacia aris korufciis yvel aze kargi wyaro da maT Soris arsebobs mkveTri korel acia. jorj sorosis sityvebiT rom vTqvaT, "yovel Tvis aris viRac vinc ixdis da swored saerTaSoriso biznesi ZiriTadad aris korufciis mTavari wyaro". korufciis zrda ganpirobepul ia msofli io bankis mier privatizaciis daCqarebiT da procesis aragamWvirval obiT, susti maregul irebel i institutebiTa da maRali korufciiT doniT samTavrobo struqturebSi. aseT sazogadoebSi privatizacia ar SeiZl eba iyos panacea", rac saqarTvel os mosaxl eobis udidesma nawil ma Tavis Tavze gamoscada energoseqtoris privatizaciis Sedegad.

safuZveli imis mtkicebisa, rom sazogadoebrivi momsaxureobis obieqtebis privatizacia an liberal izacia daexmareba Raribebs an garemos, ar arsebobs.

msofli io gamocdil eba araerTmniSvnel ovania seqtorebis privatizaciis mimarT araerTgavrovania da arsebul i kvlebebi moicavs privatizaciisa da libel arizaciis Sedegebis Sefasebis mxol od Zal ze xanmokle periods da ara maTi Sedegebis grZel vadian Sefasebas.

swored amitom privatizaciis dros gaTval iswinebul i iyos ramdenime mniSvnel ovani sakiTxi,romel T Soris upirvel esia gamWvirval oba da safinanso institutebis pol itikuri Caurevl oba.

komunal uri seqtoris privatizaciis dros aucil ebel ia zustad iyos gansazRvrul i da gaweril i iseTi sakiTxebi rogoricaa ganawil ebis,xel misawvdomobisa da Tanasworobis sakiTxebi, meqanizms Seqmna romelic uzrunvel yofs Raribi mosaxl eobis xel misawvdomobas ZiriTad sasicocxlo moTxovnil ebebze - wyal ze, energiaze, ise rom es ar azaral ebdes sxva sabaziso moTxovnil ebebis dakmayofil ebas

და უაყოფიტად არ მოქმედებდეს ადამინის განმრტობაზე, ეტნოკულტურულ მემკვიდრეობაზე და სხვ.

რეკომენდაციები სირარების დაწლის პროგრამასთან დაკავსირებით

ყოველივე ზემოთ აღნიშნული მნიშვნელოვანი საკითხის შესახებ სირარების დაწლის სტრატეგიასთან, რომლის სადისკუსიო მასალა 2001 წლის ნოემბერში იქნა გამოკვეთილი. სამუხაროდ დოკუმენტი არ მოიცავს საკითხის შესახებ მიმდინარე სოციალურ-ეკონომიკური პროცესების ანალიზს და არ განსაზღვრავს სირარების გამომწვევ მიზეზებს, რომლებიც მნიშვნელოვანია დაკავსირების სფეროში და მსოფლიო ბანკის რეკომენდაციებსა და სტრუქტურული გადაწყვეტილების პროგრამასთან, რომლებიც თავის მხრივ აფარებენ სოფლის მეურნეობისა და მცირე ბიზნის განვითარებას და ხელს უწყობენ კორუფციისა და საზოგადოებაში უთანასწორობის ზრდას.

პროგრამა აგრძელებს მსოფლიო ბანკისა და სსფ-ის მიერ რეკომენდირებული ეკონომიკური-ინსტიტუციონალური პაკეტის დახმარებას, რაც ერთ-ერთი წინაპირობა გახდა საკითხის შესახებ სირარების, უთანასწორობის და კორუფციის მკვეთრი ზრდის, ეკონომიკური ინცენტების შემცირებისა.

დოკუმენტის სრული ყოფისათვის აუცილებელია გათვალისწინებული იქნას მიღებული გამოცდილება და შემოსავლის კონკრეტული მექანიზმები კვანძის წარმოების ამუშავებისათვის, აუცილებელია შესაძლებელი გახდეს და განხორციელდეს საგადასახადო სისტემის რეფორმირება, რომელიც ხელს შეუწყობს ერთი მხრივ კრედიტის ეკონომიკის შემცირებას, ხოლო მეორეს მხრივ პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვას სოფლის მეურნეობისა და მრეწველობის სექტორში. ამავდროულად აუცილებელია, მოხდეს პრიორიტეტიზაცია სექტორებსა შორის და მათ ფარგლებში, მოხდეს მოწყობის ადგილების იდენტიფიცირება და პირველი რიგის სირარების გამომწვევი ფაქტორების იდენტიფიცირება. მიკროსაკრედიტო ხაზების შემოღება ხელს შეუწყობს სოფლის მეურნეობის განვითარებას, განსხვავებული დამოკიდებულების დამკვიდრებას რეგიონალური განვითარებისათვის.

საკითხის შესახებ სირარების ამოწმების მიზნით და ეკონომიკური ზრდის განხორციელებად აუცილებელია შემდეგი რისკების განხორციელება:

- სირარების საფუძვლის იდენტიფიცირება მიმდინარე და განხორციელებული რეფორმების ანალიზის გზით;
- საკითხის შესახებ სირარების გათვალისწინებული ინდიკატორული სისტემის შემოღება, რომელიც დაეფუძნება არა მხოლოდ მოხმარებას, არამედ უნდა მოიცავდეს ინდიკატორებს, რომელიც განსაზღვრავს მოსახლეობის ხელმისაწვდომობას ზირიტად კომუნალურ მომსახურეობასა და ბუნებრივ რესურსებზე;
- პრიორიტეტიზაციის პროცესის მექანიზმის მომზადება, რათა უზრუნველყოფილი იქნას კომუნალური მომსახურეობის მიწოდების პრიორიტეტიზაციის ნეგატიურად არ მოქმედების მოსახლეობის მოწყობის მიზნით, ხელი შეუწყოს მომსახურეობის ხარისხის ზრდას და სამართლიან ეკონომიკურ ზრდას;
- პროგრამა უნდა მოახდინოს საკანონმდებლო და ინსტიტუციონალური დონეზე მიკროსაკრედიტო ხაზების გამოყენების პრიორიტეტიზაცია როგორც სახელმწიფო

biuj etSi, aseve donorul i daxmarebis programebSi, vidre Seqmnas xel sayrel i pirobebi megaproeqtebis gansaxorciel bl ad.

- programa unda moaxdinos yvel a dainteresebul i mxaris ekonomikur, social ur da garemosdacvit interesTa identificireba da Tanxvedra raTa Tavidan avicil oT konfliqtebi da vuzrunvel yoT qveynis ekonomikis mdradi ganviTareba.